

Wat is het idee bij 'fysiek acteren'?

Zoals Leonard Bernstein ooit voor een groot televisiekijkerspubliek ontrafelde hoe een symfonie is opgebouwd en daarmee mensen de schoonheid van die muziek leerde waarderen, zo wil Frans Strijards toneelliefhebbers laten delen in zijn kennis van toneel en passie voor het vak. Wat maakt dat een scène spannend is en méér onthult dan taferelen die we bij de burens ook kunnen zien? Het verrassende toverwoord is **spiercontractie**. Zet een speler op het toneel en laat hem de proloog van Richard III declameren en je denkt als toeschouwer: waar gaat dit over? Zet die zelfde speler met de rug tegen de muur, knieën in een hoek van 90 graden en als vanzelf komen er emoties in de stem, krijgt de tekst lading en voel je als publiek dat je naar het begin van een groot drama zit te kijken. Geen magie dus, maar '**biomechanica**'.

Spiercontractie werkt in het hele lichaam door. Het verandert het volume en de intensiteit van de stem en heeft direct effect op de ademhaling. Spelers laten werken met spiercontractie vergroot als vanzelf de betekenis van hun lichaamstaal. Die lichaamstaal bevat tal van theatrale tekenen. De boodschap aan de zes spelers die als 'vrijwilliger' optraden in de workshop was dan ook: *wees je bewust van alle bewegingen die je maakt*. Als jij op een stoel zit en met je voeten schuifelt, laat dat dan niet per ongeluk een beweging zijn, maar zet het in als een manier om iets aan het publiek te laten zien van jouw innerlijke reactie op wat er gebeurt.

Kleine gebaren zoals handen wrijven kun je uitvergroten zodat ze emotionele betekenis krijgen. Zorg voor dynamiek door de spelers letterlijk uit evenwicht te laten bewegen. Dus niet stevig op twee voeten laten staan, maar licht voorover hellend of op één been. Dat maakt hen wendbaar in het spel. De interactie tussen spelers kun je voor het publiek zichtbaar maken door een patroon van bewegingen. Een ruitenwisperpatroon bijvoorbeeld, waarbij de spelers min of meer tegelijk naar de ene en naar de ander kant overhellen. Een dialoog heeft dan al snel iets van een wisselend spel van aanval en verdediging.. Bewegingen met ogen hebben ook een groot effect: wie van de twee laat ruimte om blikken te wisselen of juist niet?

Met lichaamstaal kun je goed tot uitdrukking brengen op welk kruispunt een personage staat: welke uiterlijke conventies houden hem in bedwang, terwijl innerlijke roerselen ondertussen ook een uitweg zoeken?

Durf uit te vergroten. Theater is meer dan bij de burens naar binnen gluren. Laat het publiek iets zien wat zich bij hen thuis zo niet afspeelt. Breng spelers in posities die ze normaal niet in zouden nemen.

Tijdens het workshop gedeelte kwam er verschillende reacties bij het publiek los.

Vraag: je geeft heel veel informatie aan de spelers. Kunnen zij al die aanwijzingen wel opvolgen?
Strijards: Voor de geoefende spelers die we in de voorstelling zagen is dat makkelijker. Maar ook met ongeoefende spelers kun je op deze manier werken, zo bleek in het tweede deel van de workshop. Misschien is de uitvoering in het begin nog wat housterig, lijkt het nog wat gekunsteld, maar dat verdwijnt na verloop van tijd wel.

Andere vraag: waar haal je die aanwijzingen vandaan?

Strijards: het is aan de regisseur om daarvoor de ingangen te vinden. Zo heb ik me bij Antigone laten inspireren door afbeeldingen op oude Griekse vazen, waarbij de figuren vaak met de handen omhoog reiken.

Vraag: kun je dit ook in een realistische stijl toepassen?

Strijards: Ja. Zelf kies ik voor een spannend beeld door met slechts één stoel een woonkamer te verbeelden. Maar in een realistische setting van een tafel en vier stoelen kun je een speler ook spanning laten creëren met kleine gebaren, bijvoorbeeld door de rand van de tafel vast te grijpen.

Vraag van Marijn (kom uit de dans): Je zou er als het ware een choreografie van kunnen maken. Maar hoe ver kun je daar in gaan?

Antwoord: Het criterium is altijd dat het publiek er wel in mee moet kunnen gaan. Ze moeten niet afhaken.

Een laatste regieaanwijzing: ga niet tijdens het tekst lezen de personages al interpreteren. Dan ontwikkelt iedere speler z'n eigen fantasie en de kans is groot dat die verschillende fantasieën vervolgens niet meer bij elkaar komen in het spel omdat iedere speler zijn eigen beeld najaagt. Beter is het om de interpretatie op de speelvloer te laten ontstaan. Dan is die van meet af aan gedeeld en daarmee eenduidig.

Katja Westra,
januari 2012